

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ ได้แก่ ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน องค์กรท้องถิ่นต่าง ๆ สมาชิกสภาองค์กรการบริหารส่วนตำบลที่เป็นตัวแทนของชุมชนในเขตบริการโรงเรียน จำนวน 8 คน หมู่บ้าน และชุมชนที่อยู่นอกเขตการบริการของโรงเรียน จำนวน 10 หมู่บ้าน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับโรงเรียน ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบแนวคิดของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการที่กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในลักษณะการบริหารสถานศึกษา ที่เป็นนิติบุคคลใน 4 ด้าน ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ โดยให้ระบุการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลในแต่ละด้านที่เป็นประเด็นสภาพปัญหามากที่สุด ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาเพิ่มเติมตามประเด็นปัญหานั้น ซึ่งผู้ศึกษาได้ดำเนินการรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 386 ร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ความถี่ ร้อยละ ประกอบการบรรยายผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุไม่เกิน 30 ปี และมีการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านวิชาการส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมแนะนำให้นักเรียนได้ความสำคัญของ

การศึกษาต่อ รองลงมาคือ เข้าประชุมเพื่อรับทราบ การรายงานผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน และอนุญาตให้โรงเรียนได้นำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านวิชาการนอกสถานที่ ส่วนการไม่มีส่วนร่วมนั้น ไม่มีส่วนร่วมจัดหาแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รองลงมาคือ แสวงหาภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และกำหนดระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อใช้ข้อปฏิบัติของครูและนักเรียน สำหรับปัญหาที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ด้านวิชาการ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจภาษาไทย และอ่านภาษาไทยได้ไม่ดีเท่าที่ควร รองลงมาคือ ผลการเรียนรู้ของนักเรียนยังไม่ดีพอ และขาดสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ส่วนข้อเสนอแนะ ได้แก่ ครูควรจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้มากขึ้น และทางผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณด้านสื่อการเรียน การสอนให้เพิ่มมากขึ้น

ส่วนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านงบประมาณ ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมเข้าประชุมเพื่อรับทราบการรายงานผลใช้งบประมาณของโรงเรียน รองลงมาคือ ระดมทุนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาโรงเรียน และสมทบทุนในการซื้ออุปกรณ์การเรียน ส่วนการไม่มีส่วนร่วมนั้น ไม่มีส่วนร่วมตรวจสอบผลการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีของโรงเรียน รองลงมาคือ จัดหาทุนการศึกษาให้แก่นักเรียนยากจน ขาดแคลน และสมทบทุนเป็นค่าจ้างรายเดือนของครูผู้สอนเด็กเล็ก ให้โรงเรียนมีการจัดซื้อจัดจ้าง วัสดุครุภัณฑ์ และอุปกรณ์การศึกษา โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน ในส่วนของปัญหาที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ด้านงบประมาณ พบว่า ปัญหางบประมาณไม่เพียงพอ รองลงมาคือ ขาดงบประมาณสำหรับสมทบอาหารกลางวัน และไม่มีการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายเงินในโรงเรียน ส่วนข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ รองลงมาคือ ควรมีการจัดตั้งกรรมการตรวจสอบและให้ชุมชน มีส่วนร่วมด้วย และควรแจ้งให้ผู้ปกครองทราบในเรื่อง งบประมาณ

ในขณะที่การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านการบริหารงานบุคคล ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมสอดส่องดูแลให้คณะครูและนักการศึกษาโรงเรียน ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของครูในทุกด้าน และให้โรงเรียนได้พิจารณาความดีความชอบของบุคลากรในโรงเรียน ส่วนการไม่มีส่วนร่วมนั้น ไม่มีส่วนร่วมจัดกิจกรรมเลี้ยงรับ-ส่งบุคลากรในโรงเรียน รองลงมาคือ จัดหาบุคลากรในท้องถิ่นเข้ามาช่วยสอนในสาขา

ที่ขาดแคลน และวางแผนการจัดชั้นเรียนให้เหมาะสมกับจำนวนครู สำหรับปัญหาที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ด้านบริหารงานบุคคล พบว่า บุคลากรครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขาดแคลนอย่างมาก รองลงมาคือ บุคลากรครูมีภาระงานอื่นมากเกินไป และบุคลากรครูบางท่านยังขาดวินัยในตนเอง ไม่เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่นักเรียน ส่วนข้อเสนอแนะได้แก่ ควรจัดสรรอัตราค่าจ้างบุคลากรครูให้เพียงพอต่อความต้องการของโรงเรียน รองลงมาคือ ควรลดภาระงานส่วนอื่นของครูลง เพื่อจะได้มีเวลาเต็มที่กับการสอน และควรมีการพัฒนาบุคลากรครู เพื่อประสิทธิภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี

สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านการบริหารงานทั่วไป ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมช่วยเหลือด้านแรงงานในการพัฒนาโรงเรียน รองลงมาคือ ป้องกันแก้ไขปัญหาด้านยาเสพติดติดภายในโรงเรียน และปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่โรงเรียนกำหนด ส่วนการไม่มีส่วนร่วมนั้น ไม่มีส่วนร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน รองลงมาคือ จัดตั้งชมรมผู้ปกครองนักเรียน และให้มีการนำบุคคลจากสถาบันต่าง ๆ ร่วมพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน ส่วนปัญหาที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า รถรับส่งนักเรียนมีไม่เพียงพอ รองลงมาคือ บริเวณโรงเรียนคับแคบเกินไป และโรงเรียนไม่ค่อยมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม ขาดต้นไม้และสนามให้เด็กเล่น ส่วนข้อเสนอแนะได้แก่ ควรจัดรถรับ-ส่ง นักเรียนให้เพียงพอ รองลงมาคือ ควรมีการเสนองบประมาณในการขยายพื้นที่โรงเรียน และควรเพิ่มพื้นที่สีเขียว โดยจัดกิจกรรมร่วมกันปลูกต้นไม้ เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาในครั้งนี้ ทำให้ทราบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ ส่วนปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลจากการศึกษามีบางประเด็นควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้ คือ

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาด้านวิชาการ ส่วนใหญ่ชุมชนจะมีส่วนร่วมนำให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการศึกษาต่อ การเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบการรายงานผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน และอนุญาตให้โรงเรียนได้นำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านวิชาการนอกสถานที่ อาจเนื่องมาจากทางโรงเรียนได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้รับทราบผลการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ชุมชนจะได้เล็งเห็นประโยชน์และความจำเป็นของการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น หลังจากจบการศึกษาตามหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับไปแล้ว ประกอบกับชุมชนได้เห็นตัวอย่างศิษย์เก่าซึ่งจบการศึกษาในชั้นสูงสุดของโรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ และเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นในสถานศึกษาอื่น ๆ ที่ส่วนใหญ่จะประสบผลสำเร็จในการศึกษา เป็นที่ยอมรับของสถานศึกษาอื่นว่า นักเรียนที่จบจากโรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ มีศักยภาพที่จะเรียนรู้ ในระดับแนวหน้าของโรงเรียนได้ ประกอบกับศิษย์เก่าบางคนสามารถสอบชิงทุนหนึ่งอำเภอหนึ่งทุนไปศึกษาต่อยังต่างประเทศได้ เมื่อโรงเรียนมีวาระการประชุมเพื่อรายงานผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน ชุมชนจึงให้ความร่วมมือด้วยดี โดยเข้าร่วมประชุมในระดับที่น่าพอใจ และโรงเรียนได้ใช้โอกาสนี้นำเสนอและขอมติในการดำเนินกิจกรรมทางวิชาการต่าง ๆ ซึ่งผู้ปกครองก็อนุญาตและร่วมปลูกฝังให้นักเรียนมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ใฝ่รู้ และเห็นความสำคัญของการเรียนหนังสือ และส่งเสริมการศึกษาต่อ และจากการที่ชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดหาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในชุมชนมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นข้อปฏิบัติของครูและนักเรียนนั้น อาจเนื่องมาจากชุมชนส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย ในแต่ละครอบครัวมีจำนวนบุตรหลานมาก เวลาส่วนใหญ่จึงสูญเสียไปกับการประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งต้องดูแลเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนธรรมชาติของชนเผ่าที่ไม่ค่อยกล้าแสดงออกเป็นพื้นฐาน ชุมชนจึงใช้เวลาในการประกอบอาชีพมากกว่าที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยเฉพาะในด้านการจัดหาแหล่งเรียนรู้ หรือการสมัครใจเข้ามาเป็นวิทยากรท้องถิ่นที่ให้ความรู้แก่นักเรียน ชุมชนเห็นว่าโรงเรียนได้ดำเนินการจัดการศึกษามาดีแล้วเกรงว่าอาจจะทำความยุ่งยากให้กับโรงเรียนจึงไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นข้อปฏิบัติของครูและนักเรียนโดยชัดเจน เพียงแต่ให้ข้อเสนอแนะในบางโอกาสเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกราช ฉัตรใจคำ (2542, หน้า 58) กล่าวว่า กรรมการโรงเรียนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้าง

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นตัวแทนของโรงเรียนในการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน สนับสนุนให้ชุมชนหรือท้องถิ่นใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาประสานงาน ให้โรงเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านหรือชุมชนในเขตบริการของโรงเรียน ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางด้านกีฬาประเภทต่าง ๆ การประชุม การวางแผน กำหนดแนวทางในการแสวงหาทุน จัดหารายได้ ตลอดจนประชุมเพื่อวางแผน กำหนดแนวทางในการแสวงหาทุนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อมอบให้แก่ทางโรงเรียน และทรงพล ทรงจำ (2541, หน้า 37-42) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ในเขตพื้นที่ของโรงเรียนมีความรู้และความเข้าใจในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย จึงไม่ค่อยมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ลักษณะของการมีส่วนร่วมของชุมชน จึงเป็นเพียงการให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในสิ่งที่โรงเรียนขอมาเท่านั้น

สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาด้านงบประมาณ ส่วนใหญ่ชุมชนจะมีส่วนร่วมเข้าประชุมเพื่อรับทราบการรายงานผลการใช้งบประมาณของโรงเรียน ระดมทุนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาโรงเรียน และสมทบทุนในการซื้ออุปกรณ์การเรียน อาจเนื่องมาจากชุมชนให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน โดยการเข้าร่วมประชุมตามวาระต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งทำให้ได้รับทราบการรายงานผลการใช้งบประมาณของโรงเรียนในทุกภาคเรียนและทุกปีการศึกษา นอกจากนี้ยังช่วยเหลือในรูปแบบกำลังเงิน ในกรณีที่มีฐานะที่จะช่วยเหลือได้ นอกเหนือจากการช่วยเหลือด้านแรงงานตามที่โรงเรียนร้องขอ ในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา โดยร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการซื้ออุปกรณ์การเรียน ในส่วนที่โรงเรียนไม่สามารถช่วยเหลือได้ทุกคน ซึ่งชุมชนมีแนวคิดสอดคล้องกับทางโรงเรียนว่า การพัฒนาโรงเรียนในทุกด้านนั้น เป็นที่มาของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุตรหลานของตนด้วย อันเป็นความต้องการสูงสุดของชุมชน โดยอาศัยบุคลากรครูในโรงเรียน ชุมชนจึงพยายามที่จะรับทราบผลการใช้งบประมาณของโรงเรียนอย่างใกล้ชิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกราช ฉัตรใจคำ (2542) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการโรงเรียน ของคณะกรรมการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพริ้ว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชุมชนในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนสนับสนุนในกิจกรรมทางด้านกีฬาประเภทต่าง ร่วมประชุมวางแผนในการแสวงหาทุน จัดหารายได้ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อมอบให้แก่ทางโรงเรียน ร่วมพิจารณาแต่งตั้งอนุกรรมการ

ประสานงานระหว่างโรงเรียนกับองค์กรท้องถิ่น ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้ความเห็นชอบแผนการจัดกิจกรรมให้บริการแก่ชุมชน/ท้องถิ่นของโรงเรียน และหาแนวทางให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน และงบประมาณแก่โรงเรียน ในขณะที่ ลาวัลย์ วงศ์ขันแก้ว (2542, หน้า 59-67) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในโรงเรียน พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการประชุมประจำภาคเรียน และเห็นควรช่วยเหลือในการให้ความรู้แก่นักเรียน ถ้ามีโอกาส แหล่งความรู้ที่จะให้นักเรียนเข้าไปศึกษา ได้แก่ สวนผลไม้ สวนผัก สวนสมุนไพร แปลงเพาะปลูกพืชต่าง ๆ ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกอาชีพและการแนะแนวศึกษาต่อ ต้องการให้โรงเรียนเปิดสอนพิเศษแก่เด็ก อยากมีส่วนร่วมช่วยเหลือโรงเรียนหารายได้ นอกจากนี้ยังต้องการให้โรงเรียนให้บริการ และให้ความช่วยเหลือชุมชน เช่น ด้านอาชีพที่ทำรายได้ดี ด้านสุขภาพอนามัย ด้านความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ตลอดจนถึงการใช้บริการยืมวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ของทางโรงเรียน สิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมคือ ผู้ปกครองไม่มีเวลาเพราะต้องประกอบอาชีพ รองลงมาคือฐานะทางบ้านยากจน ส่วนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมน้อย คือ การบริจาคอาหารกลางวัน การมีส่วนร่วมในการบริหารการเงินงบประมาณของโรงเรียน การมีส่วนร่วมประเมินผลการทำงานของโรงเรียนและการให้ข้อเสนอแนะในกิจกรรมต่าง ๆ ของครู

ส่วนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านบริหารบุคคล ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมสอดส่องดูแลให้คณะครูและนักการศึกษาโรงเรียนได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของครูในทุกด้าน และให้ความคิดเห็นในการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรในโรงเรียน อาจเนื่องมาจากชุมชนได้มีความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมาโดยตลอด และมีความคาดหวังว่า คณะครูและนักการศึกษาโรงเรียน ซึ่งเป็นบุคลากรในโรงเรียนจะเป็นผู้ที่ให้การอบรมสั่งสอน หรือพัฒนาศักยภาพของบุตรหลานของตนให้เต็มตามศักยภาพ ซึ่งทางโรงเรียนได้ตระหนักและรู้สึกภาคภูมิใจในความเชื่อมั่นของชุมชนมาโดยตลอด จึงมีการประชุมชี้แจง และสร้างแนวปฏิบัติให้กับบุคลากรในโรงเรียน ทั้งในงานสอนในโรงเรียน ตลอดจนการปฏิสัมพันธ์กับชุมชนในวาระต่าง ๆ พร้อมกันนี้ทางโรงเรียนก็ได้เปิดโอกาสให้ชุมชนช่วยเหลือการปฏิบัติงานของครูในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นความช่วยเหลือด้านการช่วยเหลือบุตรหลานในการเตรียมอุปกรณ์การเรียน การแก้ไขปัญหาการเรียนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และในขณะที่ชุมชนส่วนใหญ่

ไม่มีส่วนร่วมจัดกิจกรรมเลี้ยง-รับส่งบุคลากรในโรงเรียน การจัดบุคลากรในท้องถิ่นมาช่วยสอนในสาขาที่ขาดแคลน และการวางแผนการจัดชั้นเรียนให้เหมาะสมกับจำนวนครู ซึ่งอาจเนื่องมาจากการที่โรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ มีนักเรียนเป็นจำนวนมากมาจากหลายหมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านล้วนอยู่ห่างไกลกัน ประกอบกับธรรมชาติของสองชนเผ่าที่มีความแตกต่างกันทั้งภาษา และขนบธรรมเนียมประเพณี มีความเป็นปัจเจกชนสูง ซึ่งทางโรงเรียนไม่สามารถที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชนเผ่าของชุมชนได้ จึงส่งผลไปยังการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนที่ต้องมีชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งทางโรงเรียนเห็นว่าจะเกิดความยุ่งยากในการที่จะเรียนเชิญชุมชนเข้ามาในทุกภาคส่วนได้หมด ประกอบกับงบประมาณที่มีอย่างจำกัด ตลอดจนความสะดวกอื่น ๆ ซึ่งคณะครูส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณอำเภอที่ใกล้อำเภอเมือง เดินทางสะดวกมากกว่า จึงมักจัดกิจกรรมเลี้ยง-รับ-ส่ง ตามความสะดวกของคณะครูส่วนใหญ่ในโรงเรียน ซึ่งเป็นการยากที่ชุมชนจะเข้าร่วมได้ ในขณะที่เรื่องการจัดหาบุคลากรในท้องถิ่นมาช่วยสอนในสาขาที่ขาดแคลน และการจัดการวางแผนชั้นเรียนให้เหมาะสมกับจำนวนครูเป็นเรื่องของทางโรงเรียนที่จะแก้ปัญหาโดยตรง ชุมชนจึงมักจะไม่ค่อยให้ความสนใจ ซึ่งคล้ายกับ ศักดิ์ชัย ชัยวิรัตน์ (2542, หน้า 56-63) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กประถมศึกษาโรงเรียนบ้านประดู่ป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่าผู้ปกครองเกือบทั้งหมดมีส่วนร่วมในด้านพื้นฐานของการให้การศึกษาอบรมเด็ก กิจกรรมที่ผู้ปกครองทุกคนได้ปฏิบัติคือ ฝึกให้เด็กได้ช่วยตนเอง เช่น ตื่นนอน แปรงฟัน ล้างหน้า อาบน้ำ แต่งตัวได้ด้วยตนเอง สำหรับการให้ความร่วมมือสนับสนุนโรงเรียน ผู้ปกครองมากกว่าครึ่งหนึ่งมีส่วนร่วมโดยให้ความสนใจ ให้ข้อมูลที่เป็นจริง เข้าร่วมประชุมตลอดจนร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน นอกจากนี้ อนุพล มานะสารวุฒิ (2543, หน้า 62-68) ได้ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสันติศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ปรากฏว่าผู้ปกครองมากกว่าร้อยละ 50 ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านหลักสูตรและการสอนคือ ร่วมรับฟัง ร่วมคิด ร่วมประชุมนำปัญหาและความต้องการของชุมชนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ร่วมจัดกลุ่มการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ร่วมจัดทำแผนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ร่วมหาทุน และอุปกรณ์การเรียนการสอน สนับสนุนนักเรียนให้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ร่วมรับรู้ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมทำกิจกรรมและร่วมรับผลที่เกิดขึ้นในการดำเนินการ

ร่วมสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ให้แก่กิจกรรม ร่วมติดตามตรวจสอบการจัดกิจกรรม
 รับรู้รับทราบ ร่วมคิดร่วมทำกิจกรรมร่วมกับโรงเรียนและชุมชน ในขณะที่ วรวรรณ ตันทเสน
 (2546, หน้า 57-62) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาตำบลบ่อแก้ว
 อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา
 มีส่วนร่วมตามสภาพที่เป็นอยู่ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการประชุม วางแผน ด้านการจัดแสวงหา
 ทรัพยากร ด้านการร่วมมือประสานงาน และด้านการประเมินผลมีความแตกต่างหรืออยู่ในเกณฑ์
 ที่ต่ำกว่าสภาพที่ควรเป็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งหมายถึงชุมชนต้องการที่จะมี
 ส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากทุกด้าน

ขณะที่การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านการบริหารงานทั่วไป ส่วนใหญ่
 ชุมชนจะมีส่วนร่วมช่วยเหลือด้านแรงงานในการพัฒนาโรงเรียน การป้องกันแก้ไขปัญหาด้าน
 ยาเสพติดภายในโรงเรียน และปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรมและ
 ค่านิยมที่พึงประสงค์ตามที่โรงเรียนกำหนด อาจเนื่องมาจากสภาพของชุมชนส่วนใหญ่มีฐานะ
 ยากจน มีรายได้ไม่เท่าเทียมกัน จึงไม่สามารถที่จะสนับสนุน ช่วยเหลือ โรงเรียนในรูปของกำลังเงินได้
 เพื่อพยายามผลักดันตนเองให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับทางโรงเรียนหรือ
 ตามที่โรงเรียนร้องขอตามมติของที่ประชุม และเพื่อให้ผู้ปกครองนักเรียนด้วยกันได้ดำเนิน ชุมชน
 จึงยอมที่จะเสียสละแรงงานของตน ในการพัฒนาโรงเรียนมากกว่าที่จะช่วยเหลือในรูปแบบอื่น
 และในสภาพของชุมชนที่ส่งเสริมบุตรหลานให้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้
 บุตรหลานบางส่วนได้นำค่านิยมบางอย่างที่ไม่เหมาะสมเข้ามาในชุมชน ทำให้โอกาสการแพร่ระบาดของ
 ของยาเสพติดมีความเป็นไปได้สูงขึ้น ซึ่งอาจจะเกิดการเลียนแบบของนักเรียนภายในโรงเรียน
 บ้านแม่แฮเหนือ โรงเรียนจึงขอความร่วมมือจากชุมชน ซึ่งชุมชนเองก็ได้ตระหนักถึงปัญหานี้
 ด้วยเช่นกัน จึงได้ให้ความร่วมมือ โดยการเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว
 ร่วมกับโรงเรียน และคอยตักเตือนให้บุตรหลานซึ่งอยู่ในความปกครองของตนได้ประพฤติปฏิบัติ
 ตามระเบียบวินัยของโรงเรียน ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ตามที่
 โรงเรียนกำหนด และในขณะที่ชุมชนส่วนใหญ่ ไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
 ของโรงเรียน การจัดตั้งชมรมผู้ปกครองนักเรียนและให้มีการนำบุคลากรจากสถาบันต่าง ๆ
 ร่วมพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนนั้น อาจเนื่องมาจากชุมชนส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย
 จึงเห็นว่า เรื่องของทางโรงเรียนโดยตรง ซึ่งตนเองไม่มีความถนัด เกรงว่าอาจจะทำให้โรงเรียน

ลำบากใจ ในขณะเดียวกันโรงเรียนอาจไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี การจัดตั้งชมผู้ปกครอง และการแสวงหาบุคคลภายนอกจากสถาบันต่าง ๆ การเข้าร่วมพัฒนาการศึกษามากนัก ด้วยโรงเรียนเห็นว่าเป็นเรื่องที่มีระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติ และมีการจัดกระทำอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในด้านนี้ และไม่มีเวลาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนกับทางโรงเรียนอย่างต่อเนื่องได้ โรงเรียนจึงจัดกระทำเอง และเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาเท่านั้น ซึ่งคล้ายกับ อนุพล มานะสารวุฒิ (2543, หน้า 62-68) ที่พบว่าผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งในด้านหลักสูตร และการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ปรากฏว่าผู้ปกครองมากกว่าร้อยละ 50 ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านหลักสูตรและการสอนคือ ร่วมรับฟัง ร่วมคิด ร่วมประชุมแก้ปัญหา และความต้องการของชุมชนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ร่วมจัดกลุ่มการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ร่วมจัดทำแผนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ร่วมหาทุน และอุปกรณ์การเรียนการสอน สนับสนุนนักเรียนให้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ร่วมรับรู้ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมทำกิจกรรมและร่วมรับผลที่เกิดขึ้น ในการดำเนินการร่วมสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ให้แก่กิจกรรม ร่วมคิดตามตรวจสอบการจัดกิจกรรม รับรู้รับทราบ ร่วมคิดร่วมทำกิจกรรมร่วมกับโรงเรียนและชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหของชุมชนแก่โรงเรียน ร่วมตรวจสอบติดตามประเมินผล การประชาสัมพันธ์ชื่อเสียงแก่โรงเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า ปัญหาของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในชุมชนคือ ผู้ปกครองไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ไม่ทราบเรื่องต่าง ๆ ผู้ปกครองไม่มีความพร้อมหรือมีภาระมาก กิจกรรมบางอย่างขัดต่อความเชื่อทางศาสนา สถานที่ของโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อกิจกรรมกีฬา โรงเรียนมีความสัมพันธ์กับชุมชนน้อย และชุมชนไม่เห็นความสำคัญของโรงเรียน รวมทั้งขาดความร่วมมือระหว่างองค์กร ดังนั้นโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนมากขึ้น และแจ้งข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอให้ผู้ปกครองในชุมชนได้รับทราบ เพื่อประสานงานความร่วมมือกัน ดังที่ ถวิล มาตรเลี่ยม (2544, หน้า 41) สรุปไว้ว่า การบริหารโรงเรียนเป็นฐาน เป็นการบริหารและการจัดการโรงเรียนที่สอดคล้องกับคุณลักษณะและความต้องการของโรงเรียน นั่นคือสมาชิกโรงเรียนอันได้แก่ คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ พ่อแม่ ผู้ปกครองนักเรียน ตลอดจนสมาชิกชุมชนและองค์กรอื่น ๆ มารวมพลังกันอย่างเต็มที่ รับผิชอบต่อการใช้ทรัพยากรและแก้ปัญหา ตลอดจนดำเนินการเพื่อพัฒนากิจกรรมด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียนในระยะสั้นและระยะยาว

ปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ปัญหาด้านวิชาการ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ ยังไม่เข้าใจภาษาไทย และอ่านภาษาไทยได้ไม่ดีเท่าที่ควร สำหรับข้อเสนอแนะได้แก่ ควรให้ความเอาใจใส่นักเรียน และเน้นย้ำในเรื่องของการใช้ภาษาไทย ปัญหางบประมาณ พบว่า ปัญหางบประมาณไม่เพียงพอ สำหรับข้อเสนอแนะได้แก่ ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ ปัญหาด้านบริหารงานบุคคล พบว่า บุคลากรครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขาดแคลนอย่างมาก สำหรับข้อเสนอแนะได้แก่ ควรจัดสรรอัตรากำลังบุคลากรครูให้เพียงพอต่อความต้องการของโรงเรียน ปัญหาด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า ารรับส่งนักเรียนมีไม่เพียงพอ ข้อเสนอแนะได้แก่ ควรจัดรถรับ-ส่ง นักเรียนให้เพียงพอ จากประเด็นที่พบส่วนใหญ่เกิดจากโรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าร่วม การตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน แนวทางดังกล่าวคือ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาให้มากขึ้น และแจ้งผลการตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ชุมชนภายนอกได้รับทราบอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ซึ่งถ้าโรงเรียนได้ดำเนินการในส่วนนี้ให้เป็นระบบ มีการสร้างมาตรฐาน เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ก็จะทำให้การดำเนินงานตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบแนวคิดของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ที่กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ในลักษณะการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ซึ่งผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะทั่วไป ดังนี้

1. โรงเรียนควรจะเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานในด้านต่าง ๆ โดยพิจารณาเลือกแนวทางที่จะให้ผู้ปกครองสามารถเข้าร่วมได้สะดวกมากที่สุด เช่น ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป
2. ควรจะมีกิจกรรมที่สร้างความเข้าใจ และเน้นย้ำให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะเกี่ยวกับการสนับสนุนด้านทรัพยากร โดยร่วมให้ความรู้ ประสบการณ์ ในฐานะทรัพยากรบุคคล หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. ควรเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกมากขึ้น

4. ควรจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ แยกตามกลุ่มตัวอย่าง เช่น กลุ่มผู้ประกอบการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรท้องถิ่น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ได้ข้อมูลกระจายทุกกลุ่มตัวอย่างนำมาสรุปตามประเด็นที่กำหนดให้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved